

Brüssel, 14. oktoober 2024
(OR. en)

14459/24

CLIMA 355
ENV 996
ONU 115
DEVGEN 147
ECOFIN 1140
ENER 502
MAR 159
AVIATION 138
ICAO 44

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	14. oktoober 2024
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	14218/24
Teema:	Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) osaliste konverentsi 29. istungjärgu (COP29) ettevalmistamine (Bakuu, 11.–22. november 2024) – Nõukogu järeldused

Delegatsioonidele edastatakse lisas 14. oktoobril 2024 toimunud nõukogu 4050. istungil heaks kiidetud nõukogu järeldused eespool nimetatud teemal.

**Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) osaliste
konverentsi 29. istungjärgu (COP29) ettevalmistamine**

(Bakuu, 11.–22. november 2024)

– Nõukogu järeldused –

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

KLIIMAMEETMETE KIIRELOOMULISUS

1. TOONITAB, et kliimamuutused kujutavad endast eksistentsiaalset ohtu inimkonnale, ökosüsteemidele ja elurikkusele ning rahule ja julgeolekule, mis ei jäta puutumata ühtegi riiki, territooriumi ega piirkonda; VÄLJENDAB SÜGAVAT MURET ekstreemsete ilmastikunähtuste, sealhulgas kuumalainete, metsa- ja maastikupõlengute, põudade ja üleujutuste tugevnemise ja sagenemise pärast kogu maailmas; PEAB KAHETSUSVÄÄRSEKS nende mõju inimeste tervisele, elurikkusele, maismaa- ja mereökosüsteemidele ning üha suurenevat inimohvrite arvu; ning RÕHUTAB tungivat vajadust praegusel kriitilisel kümnendil tugevdada ülemaailmset reageerimist kliimakriisile kõigi riikide ambitsioonikate ja oluliselt tõhustatud leevendus- ja kohanemismeetmete kaudu, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega ning mis aitavad kaitsta inimesi, nende elatusvahendeid, majandust, toidusüsteeme, elurikkust ja ökosüsteeme;
2. RÕHUTAB, et vaja on kiiret ülemaailmset üleminekut kliimanetraalsele, vastupanuvõimelisele, loodussõbralikule ning ringluspõhisele ja ressursitõhusale majandusele ja ühiskonnale, pakkudes uusi ja inimväärsed töökohti ja majanduskasvu kogu maailmas. Üleminek peab toimuma sellises tempos ja mastaabis, mis võimaldab hoida globaalse soojenemise 1,5 °C piires ning olema õiglane ja kaasav, edendama inimõigustel põhinevat lähenemisviisi ja tagama, et kedagi ei jäeta kõrvale; JÄÄB OOTAMA koostööd ülemaailmsete partneritega, eesmärgiga kasutada ära üleminekuga seotud võimalusi ja lahendada probleeme;

3. TOONITAB võimalusi ja kaasnevaid hüvesid, mida ambitsioonikad kliimameetmed pakuvad mitte ainult planeedi ja maailmamajanduse jaoks, vaid ka inimeste jaoks – parema elatustaseme, tervise, parema veega kindlustatuse, kestlike toidusüsteemide ja taskukohaste energiahindade kujul; TOOB ESILE, et säilitades majanduslikku konkurentsivõimet ja edendades sotsiaalset kaasatust, investeerides haridusse, teadusesse, innovatsiooni ning rohelistesse töökohtadesse ja oskustesse, on kõigil ühiskondadel võimalik saada kasu õiglasest ja võrdsest rohepöördest uuele rohelisele majandusmodelile; TULETAB MEELDE, et tegevusetuse hind on oluliselt suurem kui korra kohase ja õiglase ülemineku kulud; KORDAB lisaks, et Pariisi kokkuleppe, kestliku arengu tegevuskava 2030 ja Addis Abeba tegevuskava rakendamine on omavahel tihedalt seotud;
4. KORDAB, et kõik osalised peaksid kliimamuutuste ohjamise meetmete rakendamisel järgima, edendama ja arvestama kohustusi, mis neil on seoses inimõigustega, õigusega puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale, põlisrahvaste õigustega, nagu need on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis, kohalike kogukondade, ümberasujate, laste ja noorte, eakate, puuetega inimeste ning haavatavas olukorras olevate inimeste õigustega, samuti seoses soolise võrdõiguslikkuse, naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamise ja põlvkondadevahelise õiglusega; sellega seoses TUNNUSTAB tööd, mida inimõiguste edendamise ja kaitse eriraportöör on kliimamuutuste kontekstis teinud; RÕHUTAB, et üldsuse sisuline osalemine, kaasamine ja juurdepääs teabele, sealhulgas kodanikuühiskonna, noorte ja kõigi sidusrühmade puhul, on keskse tähtsusega, et edendada sotsiaalset õiglust, võrdsust ja kaasatust ülemaailmsel liikumisel kliimaneutraalse ja vastupanuvõimelise planeedi suunas; KORDAB, et EL on jätkuvalt nendele väärtustele pühendunud;

5. TUNNISTAB, et elurikkuse vähenemine, kliimamuutused, reostus ja maa degradeerumine on omavahel seotud; KORDAB muret meie planeedi kliimamuutustest, elurikkuse vähenemisest ja reostusest tuleneva omavahel seotud ja vastastikku üksteist võimendava kolmikkriisi tõsiduse ja kiireloomulisuse pärast, samuti kõrbestumise, maa, pinnase ja ookeanide seisundi halvenemise ning veenappuse, üleujutuste, põua ja raadamise pärast, mis kujutavad endast ülemaailmset ohtu kestlikule arengule; KINNITAB oma pühendumust selliste hädaolukordade tulemuslikule, integreeritud ja sidusale käsitlemisele, mis hõlmab vastastikku kasulikke strateegiaid koos tugevate sotsiaalsete ja keskkonnaalaste kaitsemeetmetega, sealhulgas looduspõhiste lahenduste, elurikkuse säilitamise ja ökosüsteemide taastamise kaudu; RÕHUTAB vajadust minimeerida kompromisse, eelkõige seoses maa ja biomassi kasutamisega; ON KINDLALT PÜHENDUNUD Pariisi kokkuleppe ja Kunmingi-Montreali üleilmse elurikkuse raamistiku vastastikku toetavale rakendamisele ning maa degradeerumise neutraalsuse ülemaailmsele saavutamisele ning KUTSUB ÜLES tegema tihedamat ja tõhusamat koostööd ning tugevdama nende ja muude mitmepoolsete lepingute vahelist sünergiat;
6. TOONITAB, et bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi (CBD) 16. istungjärg, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) osaliste konverentsi 29. istungjärg ja kõrbestumise vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni (UNCCD) osaliste konverentsi 16. istungjärg annavad Rio konventsioonidele ainulaadse võimaluse vastastikku toetada nii üksteist kui ka ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja selles sisalduvaid kestliku arengu eesmäärke, ning TOETAB tihedamat riikide tasandi koostööd riiklikult kindlaksmääratud panuste, riiklike kohanemiskavade ning riiklike elurikkuse strateegiate ja tegevuskavade valdkonnas ning Rio konventsioonide ühise kontaktrühma tööd, mille eesmärk on uurida võimalusi nendevaheliseks koostööks;

7. PEAB tulevikuteemalist tippkohtumist mitmepoolse süsteemi ja kestliku arengu eesmärkide saavutamise oluliseks verstapostiks; PEAB TERVITATAVAKS kogu inimkonna ja tulevaste põlvkondade huvides tehtavaid rahvusvahelisi jõupingutusi, et astuda konkreetseid samme reageerimaks esile kerkivatele probleemidele ja võimalustele, millega me praegu ja tulevikus silmitsi seisame, sealhulgas ülemaailmse finantsstruktuuri reformimine, et reageerida tõsistele eelkõige arengumaid kimbutavatele majandusprobleemidele, nagu võlakooomusega seotud haavatavus ja inflatsioon ning kliimamuutuste mõjule, austades samal ajal rahvusvaheliste finantsasutuste volitusi ja protsesse;
8. VÄLJENDAB TÕSIST MURET selle pärast, et jätkuvad relvakonfliktid üle maailma põhjustavad lisaks tohututele inimkannatustele kliima- ja keskkonnakahju ning seavad ohtu planeedi kolmikkriisiga tegelemiseks võetavad tõhusad üleilmsed meetmed; RÕHUTAB, et lisaks ülemaailmse julgeoleku ja stabiilsuse õõnestamisele on sõdadel tõsine negatiivne kõrvalmõju energiajulgeolekule ja toiduga kindlustatusele ning rahvusvaheline üldsus peab nendega kiiresti ja otsustavalt tegelema; KORDAB TAAS, et mõistab kõige karmimalt hukka Venemaa agressioonisõja Ukraina vastu, mis rikub rängalt rahvusvahelist õigust ning põhjustab muuhulgas tsiviilisikutele tohutuid inimohvreid ja kahjulikku mõju tervisele, ning ka vahetut kahju loodusele ja pikaajalist keskkonnaseisundi halvenemist, toob kaasa tuumaohutusega seotud riske ning tekitab viivitusi hädavajalikes kliimamuutuste valdkonna meetmetes; PIDADES SILMAS, et rahvusvahelise õiguse alusel vastutab Venemaa igasuguse kahju eest, mida on põhjustanud Venemaa Ukraina-vastane agressioon, tunnustab Ukrainale tekitatud kahjude registri loomist ja nõudeid menetleva komisjoni käimasolevat ettevalmistamist, mis on esimene samm täiemahulise mehhanismi suunas, et hüvitada Ukrainale Venemaa agressiooni põhjustatud sõjakahju, sealhulgas keskkonnakahju; KORDAB samuti Euroopa Ülemkogu väljendatud suurt muret seoses hiljutiste arengutega Lähis-Idas;

9. TOONITAB valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) kuuenda hindamisaruande olulist panust esimese ülemaailmse kokkuvõtte positiivsetesse tulemustesse; RÕHUTAB, et IPCC hinnangud võimalikele lahendustele on poliitiliselt asjakohased ning TOONITAB, kui oluline on, et teise ülemaailmse kokkuvõtte seitsmenda hindamistsükli käigus esitavad kõik IPCC töörühmad oma tulemused terviklikult ja õigeaegselt, kuna parimad kättesaadavad teadusandmed jäävad kliimameetmete nurgakiviks;

TULEMUSED BAKUUS

10. KUTSUB ÜLES saavutama Bakuus ambitsioonikat ja tasakaalustatud tulemust, mis i) hoiab 1,5 °C temperatuurieesmärgi saavutatavas kauguses, võttes arvesse parimaid kättesaadavaid teadusandmeid, eelkõige IPCC viimaseid aruandeid, ii) paneb meid kõiki edasi liikuma pikaajalise kerksuse suunas ning iii) sisaldab kokkulepet saavutatava ja ambitsioonika uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi osas;
11. PEAB TERVITATAVAKS COPi eesistujariikide kolmiku – Araabia Ühendemiraatide, Aserbaidžani ja Brasiilia – edendatavat 1,5 °C eesmärgi tegevuskava ning KUTSUB kolmikut ÜLES säilitama oma juhtpositsiooni ambitsioonikamate, 1,5 °C temperatuurieesmärgiga kooskõlas olevate riiklikult kindlaksmääratud panuste hõlbustamisel, poliitilise hoo suurendamisel ja Pariisi kokkuleppe eri töösuundades ambitsioonide edendamisel, tuginedes parimatele kättesaadavatele teadusandmetele;
12. RÕHUTAB vajadust tugineda ühiselt ülemaailmse kokkuvõtte otsuse kõigile aspektidele, need ellu viia ning kajastada neid kõigis Pariisi kokkuleppe asjakohastes töösuundades; TOONITAB, et ülemaailmse kokkuvõtte otsust tuleb rakendada eelkõige riiklikult kindlaksmääratud panuste eelseisvas voorus, samuti iga-aastases ülemaailmse kokkuvõtte dialoogis, Araabia Ühendemiraatide dialoogis, kliimamuutuste leevendamise tööprogrammis ja õiglase ülemineku tööprogrammis; RÕHUTAB Araabia Ühendemiraatide dialoogi eriti suurt tähtsust selle tagamisel, et ülemaailmse kokkuvõtte otsus edukalt täies ulatuses ellu viidaks;

13. RÕHUTAB, kui oluline on kliimamuutuste leevendamise tööprogramm kliimamuutuste leevendamise eesmärkide viivitamatuks suurendamiseks ja nende täitmise kiirendamiseks käesoleval kriitilisel kümnendil viisil, mis täiendab ülemaailmse kokkuvõtte otsust, ning KOHUSTUB jätkama konstruktiivset koostööd osalistega ja mitteosalistest sidusrühmadega eesmärgiga vahetada saadud kogemusi, teha kindlaks koostoimed ja tugevdada mitut sidusrühma hõlmavat koostööd, et edendada jõulist sisepoliitikat, uurida, kuidas valdkondlikud poliitikameetmed saaksid toetada kliimameetmeid ja -ambitsioone, ning võimaldada riikidel teha edusamme oma eelseisvate kohustuste täitmisel ja suurendamisel, et ühiselt hoida 1,5 °C temperatuurieesmärk saavutatavas kauguses; PEAB TERVITATAVAKS kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi 2024. aasta teemat „Cities: buildings and urban systems“ („Linnad: hooned ja linnasüsteemid“); VÄLJENDAB MURET selle pärast, et kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi protsessis ei ole seni tehtud edusamme; KUTSUB kõiki osalisi ÜLES osalema konstruktiivselt põhjalikes aruteludes leevendusmeetmete üle ning toetama COP29-l põhjendatud ja ambitsioonikat kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi käsitlevat otsust, milles kajastatakse kõrgetasemelisi sõnumeid kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi raames toimuvate ülemaailmsete dialoogide ja investeeringutele keskenduvate ürituste kohta, kuid ühtlasi jälgitakse ülemaailmse kokkuvõtte rakendamisel tehtud edusamme ning esitatakse ootused riiklikult kindlaksmääratud panuste eelseisva voo suhtes; TUNNISTAB, et kliimamuutuste leevendamise tööprogramm võib anda panuse uute väga ambitsioonikate riiklikult kindlaksmääratud panuste väljatöötamisse ning hoogustada avaliku ja erasektori sidusrühmade tegevust väljaspool ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni, luues uusi töökohti ja majanduskasvu kogu maailmas;
14. RÕHUTAB õiglase ülemineku tööprogrammi tähtsust; KOHUSTAB ja KUTSUB kõiki osalisi töötama konstruktiivselt selliste õiglase ülemineku viiside kallal, mis on inimkesksed ja ei jäta kedagi kõrvale, ning suurendama riigisisest õiglase ülemineku rakendamise suutlikkust, tuginedes kaasavale, sisukale ja tõhusale sotsiaaldialoogile ning kõigi, sealhulgas mitteosalistest sidusrühmade täielikule, võrdsele ja sisulisele osalemisele;

15. TULETAB MEELDE nõukogu 8. oktoobri 2024. aasta järeldusi rahvusvahelise kliimameetmete rahastamise kohta; TOONITAB, et oluline on jõuda kokkuleppele kliimameetmete rahastamise uues ühises kvantifitseeritud eesmärgis, ning KINNITAB TAAS ELi konstruktiivset osalemist aruteludes; RÕHUTAB, et on vaja ulatuslikku ja ümberkujundavat lähenemisviisi, et kavandada nimetatud uus eesmärk, mis kuulub üleilmsesse kliimameetmete rahastamise raamistikku, kus kõik rahastamisallikad – nii riiklikud kui ka rahvusvahelised, avaliku ja erasektori rahastamisallikad – täiendavad ja toetavad üksteist ning kus võetakse arvesse rahastamisviiside erinevaid kombinatsioone; RÕHUTAB, et kliimameetmete rahastamine on vahend ülemaailmsete kliimaeesmärkide saavutamiseks; TOONITAB sellega seoses, et uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi seisukohast on oluline integreeritud mitmetasandiline lähenemisviis; TÕSTAB ESILE, et selle eesmärgi puhul peaks võtma laiemalt arvesse ülemaailmseid ja riiklikke jõupingutusi kliimameetmete rahastamise mobiliseerimiseks meetmete kaudu, mille eesmärk on tugevdada soodsat keskkonda, et viia rahastamisvood ülemaailmselt kooskõlla Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks tehtavaga ja vallandada investeerimisvood, eelkõige arengumaades. Selle keskmes peaks olema rahvusvaheline kliimameetmete jaoks eraldatud ja mobiliseeritud rahastus, mis peaks pärinema laiemalt panustajate rühmalt, muu hulgas riikidelt, kes on võimelised panustama. Selline panustajate rühma laiendamine annab võimaluse suurendada haavatavate riikide ja kogukondade toetamiseks mõeldud rahastust ning näitab tugevat ülemaailmset solidaarsust selliste riikide ja kogukondadega; TOONITAB vajadust laiendada panustajate rühma, mis on eeltingimus ambitsioonika uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi jaoks, milles võetakse arvesse vastavate majanduslike võimete kujunemist ja ülemaailmse kasvuhoonegaaside heite suurenemist alates 1990. aastate algusest ning selle heite dünaamilist olemust; TUNNISTAB, et arenenud riigid peaksid üleilmsete jõupingutuste ühe osana jätkuvalt juhtima kliimameetmete rahastamise mobiliseerimist paljudest eri allikatest, vahenditest ja kanalitest; TÕSTAB ESILE, et uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi keskmes olevat rahastust tuleks kasutada sihipäraselt, et tagada eeskätt haavatavatele riikidele ja kogukondadele tõhus, kättesaadav ja mõjukas toetus, saavutades kohapeal tulemusi; peale selle TUNNISTAB, et paljud arengumaad juba pakuvad ja mobiliseerivad kliimameetmete rahastamist, muu hulgas sihtotstarbeliste kliimafondide, mitmepoolsete arengupankade, riiklike arengut rahastavate asutuste ja lõuna-lõuna suunalise koostöö kaudu; ERGUTAB kõiki panustajaid esitama teavet kliimameetmete rahastamiseks eraldatud ja mobiliseeritud summadest, et parandada läbipaistvust ning anda võimalus paremaks koordineerimiseks, vastastikuseks täiendavuseks ja sidususeks eri pakkujate ja osalejate vahel, sest sellega kaasneb potentsiaal stimuleerida kliimameetmete rahastamise suurendamist;

16. TULETAB MEELDE Pariisi kokkuleppe artikli 6 potentsiaali selliste püüdluste edendamisel, mis on suunatud puudujääkide kõrvaldamisele seoses eesmärgiga piirata globaalset soojenemist, eeldusel et tagatud on läbipaistvus ja keskkonnavaline terviklikkus; RÕHUTAB, et jõupingutuste keskmesse peab jääma heitkoguste riigisisene vähendamine ning et kompenseerimist ei saa kasutada vajaliku heitkoguste vähendamise edasilükkamiseks; KUTSUB osalisi ÜLES tegema konstruktiivset koostööd, et jõuda Bakuus kokkuleppele, mis aitab kaasa Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkide saavutamisele, soodustab ambitsioonikust, hõlbustab edasiminekut, toetab ümberkujundavaid investeeringuid, võimaldab kestlikku arengut ja tagab keskkonnavalase terviklikkuse, samal ajal säilitades sotsiaalsed kaitsemeetmed, austades, kaitstes ja järgides inimõigusi, sealhulgas põlisrahvaste õigusi, nagu need on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis, ning hoides elurikkust ja kaitstes looduslikke neeldajaid kliimaga seotud riskide eest; KUTSUB ÜLES koostama artikli 6 kohaseid põhjalikke norme, et aidata kaasa vajalikule suuremale ülemaailmsele ambitsioonile ning 1,5 °C temperatuurieesmärgiga kooskõlas oleva heitkoguste vähendamise ja õiglase kliimanetraalsusele ülemineku saavutamisele, vältida nii topeltarvestust kui ka sõltuvust heitkoguste trajektooridest, mis ei ole kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega või tuginevad leevendamisvõimalustele, millega kaasneb märkimisväärne tagasilendumise oht, jätkata kestliku arengu edendamist ja tagada üldine keskkonnavaline terviklikkus pakkumise, nõudluse ja protsesside osas ning tugev vastutus, läbipaistvus, seire ja ambitsioonid ning leevendustulemuste hea kvaliteet;
17. INNUSTAB osalisi võtma meetmeid kõigil valitsemistasanditel, et saavutada edu ülemaailmse kohanemiseesmärgi saavutamisel; ON KINDLALT OTSUSTANUD aidata ellu viia Araabia Ühendemiraatide ja Belémi kaheaastast tööprogrammi, mis käsitleb näitajaid kohanemismeetmete edenemise paremaks jälgimiseks, ning KUTSUB kõiki osalisi ÜLES osalema näitajatega seotud tehnilises töös COP29 eel, et saavutada tulemused COP30-ks; INNUSTAB osalisi esitama, edendama ja rakendama riiklikke tegevuskavasid, poliitikameetmeid ja kavandamisprotsesse või -strateegiaid ning KOHUSTUB toetama tööd, et saavutada Bakuus riiklike tegevuskavade hindamisel positiivne tulemus;

18. RÕHUTAB, kui oluline on rakendada Araabia Ühendemiraatide ülemaailmse kliimakerksuse raamistikku, millel on keskne roll kohanemiseks tehtavate jõupingutuste suunamisel; RÕHUTAB, et EL on kindlalt otsustanud raamistikku rakendada nii oma liidusisestes jõupingutustes kui ka rahvusvahelises koostöös; TULETAB MEELDE pakilist vajadust laiendada kohanemismeetmeid ja teha kindlaks, et raamistikku rakendatakse ja selle ambitsioonikad eesmärgid, sealhulgas vee, toidu, tervise ja ökosüsteemide valdkonnas, saavutatakse; TOONITAB, et Araabia Ühendemiraatide raamistiku näitajad peaksid olema kliimamuutustega kohanemisega seotud, rakendatavad, sisukad, üheselt mõistetavad ja jälgitavad ning peaksid toetama kohanemisalaste edusammude hindamist järgnevatel ülemaailmsetes kokkuvõtetes;
19. PEAB TERVITATAVAKS kokkulepet, mis saavutati põllumajanduse ja toiduga kindlustatuse valdkonna kliimameetmete rakendamist käsitleva uue Sharm el Sheikhi ühise tööprogrammi raames, ning KOHUSTUB alustama tööd vastavalt vastuvõetud tegevuskavale, milles kirjeldatakse tööd kuni 2026. aastal toimuva COP31-ni; RÕHUTAB, kui oluline on jätkata tööd, et rakendada Araabia Ühendemiraatides toimunud COP28-l vastu võetud deklaratsioon kestliku põllumajanduse, vastupidavate toidusüsteemide ja kliimameetmete kohta, ning rõhutab tungivat vajadust jätkata tööd kestlike ja vastupidavate toidusüsteemide nimel ning ON KINDLALT OTSUSTANUD jätkata partneritega sellealast koostööd;
20. RÕHUTAB, et tõhustatud läbipaistvusraamistiku abil saavutatud aruandekohustus nii meetmete kui ka toetuse osas on oluline osaliste vahelise usalduse loomiseks ja säilitamiseks, kui kõik osalised täidavad oma kohustusi läbipaistval, täpsel, täielikul, võrreldaval ja järjepideval viisil; KUTSUB kõiki osalisi ÜLES koostama ja esitama oma esimesed kaheaastased läbipaistvusaruanded hiljemalt aasta lõpuks ning ON KINDLALT OTSUSTANUD teha seda ka ise, märkides samas, et vähim arenenud riigid ja väikesed arenevad saareriigid võivad esitada aruanded oma äranägemisel;

21. RÕHUTAB, et oluline on viia lõpule tõhustatud Lima tööprogrammi ja selle soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava läbivaatamine ning jätkata seda tööd ka edaspidi; ON JÄTKUVALT PÜHENDUNUD soolise võrdõiguslikkuse edendamisele ning kõigi naiste ja tütarlaste võimestamisele kogu maailmas, sest see on tõhusate kliimameetmete, meie kliimaeesmärkide saavutamise ja ülemaailmse kerksuse tugevdamise seisukohast võtmetähtsusega; JÄÄB OOTAMA koostööd kõigi osalistega, et jätkata soolõimetööd ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessi kõigis küsimustes, organites ja tööprogrammides; KUTSUB kõiki osalisi TUNGIVALT ÜLES viima täide naiste ja tütarlaste täieliku, võrdse, sisulise ja turvalise osalemise ja juhtrolli kliimameetmetes suutlikkuse suurendamise, kavandamise, otsuste tegemise, rakendamise, seire ja aruandluse kaudu ning TULETAB MEELDE, et on ka ise sellele pühendunud;

MEETMETE, AMBITSIOONI, VÕIMALUSTE JA TOETUSE TÕHUSTAMINE

22. TUNNUSTAB Araabia Ühendemiraatide valitsuse jõupingutusi COP28 eesistujariigina ning TERVITAB murrangulist Araabia Ühendemiraatide konsensust, milles rõhutatakse fossiilkütuste ajastu lõppu, pannes aluse sellele, et kogu maailmas toimuks kiire, õiglane ja võrdne üleminek kliimaneutraalsele majandusele, mida toetab põhjalik, kiire ja püsiv heitkoguste vähendamine kooskõlas globaalse soojenemise hoidmisega 1,5 °C piires;
23. RÕHUTAB, et globaalse soojenemise hoidmine 1,5 °C piires nõuab praegusel kriitilisel kümnendil kõigi riikide, eelkõige suurte majandusjõudude ühiseid jõupingutusi ja edasisi meetmeid. Samuti nõuab see, et üleilmne kasvuhoonegaaside heite kasv peatuks hiljemalt enne 2025. aastat, seda vähendataks 2019. aastaga võrreldes 2030. aastaks ligikaudu 43 % ja 2035. aastaks ligikaudu 60 % võrra ning kasvuhoonegaaside nullnetoheide saavutataks võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2050. aastaks;

24. NÕUAB TUNGIVALT, et kõik osalised võtaksid ülemaailmse kokkuvõtte otsuses kokku lepitud järelmeetmeid ja järgiksid seal kokku lepitud üleilmseid jõupingutusi, rakendades kiiresti ja ambitsioonikalt ning laiendades riiklikult kindlaksmääratud panuseid, mis tuleb esitada aegsasti enne COP30-t, kooskõlas Pariisi kokkuleppega; TULETAB MEELDE ülemaailmse kokkuvõtte otsuses sisalduvat nõuet, et kõigil osalistel, kes ei ole seda veel teinud, tuleb oma riiklikult kindlaksmääratud panustes sisalduvad 2030. aasta eesmärgid üle vaadata ja neid vajadusel suurendada, kui see on vajalik, et need 2024. aasta lõpuks Pariisi kokkuleppe temperatuurieesmärgiga kooskõlla viia, ning samuti tuleb meelde tuletada nõudmist edastada või vaadata läbi oma vähese kasvuhoonegaaside heitega arengu pikaajalised strateegiad, et saavutada 2050. aastaks õiglane üleminek kasvuhoonegaaside nullnetoheitele, võttes arvesse erinevaid riiklikke olusid; VÄLJENDAB TÕSIST MURET selle pärast, et Pariisi kokkuleppe osaliste riiklikult kindlaksmääratud panused kokku on praegu kaugel sellest, et liikuda globaalse soojenemise 1,5 °C piires hoidmise ja Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkide saavutamise suunas, ning KUTSUB kõiki osalisi ÜLES viima kooskõlas Pariisi kokkuleppega oma poliitika ja meetmed vastavusse oma riiklikult kindlaksmääratud panustes seatud eesmärkidega; TOONITAB, et kõik riigid, eelkõige suured majandusjõud, peaksid olema: i) alates Pariisi kokkuleppe vastuvõtmisest märkimisväärselt oma riiklikult kindlaksmääratud panuste ambitsiooni suurendanud, ii) oma kasvuhoonegaaside heitkoguste kasvu peatamise juba saavutanud või iii) teatanud, et jõuavad selleni enne 2025. aastat, ning oma riiklikult kindlaksmääratud panustes oleksid nad pidanud olema kõigi kasvuhoonegaaside kohta esitanud kogu majandust hõlmavad absoluutsed heitkoguste vähendamise eesmärgid;
25. TOONITAB, et EL tegutseb ülemaailmse kokkuvõtte mandaadi alusel, sealhulgas rakendades õigusaktide paketti „Eesmärk 55“, mis võimaldab Euroopa Liidul rakendada oma ajakohastatud 2030. aasta riiklikult kindlaksmääratud panust; RÕHUTAB, et komisjoni hinnangul võib paketi „Eesmärk 55“ õigusraamistik selle täieliku rakendamise korral võimaldada ELil ja selle liikmesriikidel ELi eesmärki – saavutada liidus 2030. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes kasvuhoonegaaside heite vähemalt 55 % netovähendamine – isegi ületada; RÕHUTAB sellega seoses paketi „Eesmärk 55“ kiire ja täieliku rakendamise tähtsust, pidades silmas, et see toob kaasa võimalusi ja väljakutseid, millega tuleb tegeleda;

26. KORDAB üleskutset loobuda fossiilkütustest energiasüsteemides õiglasel, korraldusel ja võrdsel viisil, kooskõlas 1,5 °C stsenaariumidega, kiirendades tegevust praegusel kriitilisel kümnendil, et kooskõlas teaduse arenguga saavutada nullnetoheide 2050. aastaks; KORDAB üleskutset kolmekordistada kogu maailmas taastuvenergia tootmisvõimsust ja kahekordistada üleilmset aasta keskmist energiatõhususe parandamise määra 2030. aastaks ning kiirendada heiteta ja vähese heitega tehnoloogiate arendamist; KUTSUB ÜLES võimalikult kiiresti järk-järgult kaotama fossiilkütuste toetused, mis ei lahenda energiaostuvõimetust ega aita kaasa õiglasele üleminekule; sellega seoses RÕHUTAB ka seda, et need eesmärgid peavad käima käsikäes energiasäästuga ning fossiilkütustest energia tootmise ja sellise energia tarbimise järkjärgulise lõpetamisega kogu maailmas; RÕHUTAB, et kõigi Araabia Ühendemiraatide konsensuse raames kokku lepitud üleilmsete energiaalaste jõupingutuste riiklikult kindlaksmääratud viisil rakendamise kontekstis, võttes samas arvesse iga riigi energiaallikate jaotust, on kutsutud osalisi üles aitama kaasa ülemaailmsetele jõupingutustele kiirendada heiteta ja vähese heitega tehnoloogiate arendamist kooskõlas ülemaailmse kokkuvõtte punktiga 28; RÕHUTAB samuti vajadust kiirendada tööstuse dekarboniseerimist ja vältida tulevast heidet tööstussektorites, kus heidet on raske vähendada, ning PEAB TERVITATAVAKS rahvusvaheliste algatuste edenemist selles valdkonnas;

27. RÕHUTAB, kui oluline on saavutada kogu maailmas sellise fossiilkütuste kasutamise, mille puhul ei rakendata kasvuhoonegaase oluliselt vähendavat tehnoloogiat, üleilmne järkjärguline lõpetamine ning nende tarbimise kasvu peatumine ja tarbimise vähenemine juba käesoleval kümnendil, et saavutada vajalik leevendamine, nagu on märkinud IPCC; RÕHUTAB sellega seoses, kui oluline on, et energiasektor oleks valdavalt fossiilkütustest vaba aegsasti enne 2050. aastat, ning seda, kui oluline on seada eesmärgiks saavutada 2030. aastatel üleilmse energiasüsteemi täielik või valdav dekarboniseeritus, välistades uued söeküttel töötavad elektrijaamad, kuna kulutõhusad heitevabad meetmed on selles sektoris juba laialdaselt kättesaadavad, tuues mitmesugust kasu muu hulgas kestlikule arengule, inimeste tervisele ja õhukvaliteedile, töökohtade loomisele ja energiasüsteemidele, ning kui oluline on kogu maailma energiasüsteemides lõpetada järk-järgult söe kasutamine energiatootmises ilma kasvuhoonegaase oluliselt vähendava tehnoloogiata, et hoida 1,5 °C temperatuurieesmärki saavutatavas kauguses; RÕHUTAB samuti, et heite vähendamise tehnoloogiaid, mis ei kahjusta märkimisväärselt keskkonda, on vähe ja neid tuleb kasutada peamiselt selliste sektorite heitkoguste vähendamiseks, mille puhul heidet on raske vähendada, ning et sidumise tehnoloogiad peavad panustama ülemaailmsesse negatiivsesse heitesse, ning RÕHUTAB, et neid ei tohiks kasutada kliimameetmete edasilükkamiseks sektorites, kus on olemas teostatavad, tõhusad ja kulutõhusad leevendusalternatiivid, eelkõige praegusel kriitilisel kümnendil; samal ajal TUNNISTAB heite vähendamise tehnoloogiate arendamisel tehtud edusamme ja nende võimalikku rolli tulevikus heite vähendamisel sektorites, kus heidet on raske vähendada, et kiirendada dekarboniseerimist ja saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus; KUTSUB kõiki osalisi, eelkõige teisi suuri majandusjõude ÜLES rakendama oma panust fossiilkütustest loobumisse energiasüsteemides kogu maailmas, töötades välja ja rakendades riiklikke kavasid, poliitikat ja meetmeid; RÕHUTAB, et ülemaailmsetes kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks vajalikes jõupingutustes peaks võtma juhtrolli nafta- ja gaasitööstus; TOONITAB kulutõhusat metaaniheite vähendamise potentsiaali fossiilkütuste kaevandamise, tootmise ja transpordi vallas ning põllumajandus- ja jäätmesektoris; KOHUSTUB kaasama selliseid ameteid nagu Rahvusvaheline Energiaagentuur ja Rahvusvaheline Taastuvenergia Agentuur, et need viiksid oma tegevuse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooniga kooskõlla, et tagada läbipaistev ja õigeaegne aruandlus 2030. aastaks taastuvenergia tootmisvõimsuse üleilmse kolmekordistamise ning energiatõhususe parandamise üleilmse aasta keskmise määra kahekordistamise kohta, milleks kohustuti COP28-l;

28. TÕSTAB ESILE vajadust toetava taristu järele, nagu elektri põhi- ja jaotusvõrgud, elektriühendused ja energia salvestamine, ning nende olulisust energiale juurdepääsu, konkurentsivõime, taskukohaste energiaarvete, energiapuuduse, süsteemi paindlikkuse suurendamise, elektrifitseerimise ja nõudluse juhtimise seisukohast; TOETAB oskuste arendamise edasist tugevdamist ja roheliste töökohtade loomise edendamist, mis võimaldab energiasüsteemi ümberkujundamisest kasu saada, ning üleilmseid jõupingutusi usaldusväärsete, mitmekesiste, kestlike, vastutustundlike, ressursitõhusate ja õiglaste ülemaailmsete, piirkondlike ja kohalike tarne- ja väärtusahelate arendamiseks ja tugevdamiseks, et kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist;
29. RÕHUTAB, et riiklikult kindlaksmääratud panuste järgmine voor peab kajastama edusamme ja võimalikult suurt ambitsiooni ning KUTSUB ÜLES viima need riiklikult kindlaksmääratud panused kooskõlla ülemaailmse kokkuvõtte otsusega ja 1,5 °C temperatuurieesmärgiga, mille aluseks on uusimad teaduslikud andmed, kajastama nendes kogu majandust puudutavaid ja absoluutseid ning kõiki kasvuhoonegaase, sektoreid ja kategooriaid hõlmavaid vähendamiseesmärke ning võtma nende aluseks konkreetse poliitikasuuna ja meetmed, ning KINNITAB TAAS Araabia Ühendemiraatide konsensusel sisalduvat üleskutset osalistele esitada vastavalt otsuse 6/CMA.3 punktile 2 2025. aastal oma riiklikult kindlaksmääratud panused, mille lõpptähtaeg on 2035; KORDAB IPCC järeldusi, et on olemas lahendused temperatuuri tõusu hoidmiseks 1,5 °C piires, ning teeb partneritega koostööd, et tagada nende lahenduste kajastamine riiklikult kindlaksmääratud panuste järgmises voorus; KOHUSTUB tegema koostööd partnerriikide, arengupartnerite ja selliste rahvusvaheliste organisatsioonidega, näiteks riiklikult kindlaksmääratud panuste partnerlusega, et töötada välja ja rakendada ambitsioonikaid riiklikult kindlaksmääratud panuseid;
30. PEAB TERVITATAVAKS, et on avaldatud komisjoni teatis, mis käsitleb Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärki ja teed kliimaneutraalsuse saavutamiseni hiljemalt 2050. aastaks ning VÕTAB TEADMISEKS selles esitatud teaduspõhised soovitused; VÕTAB TEADMISEKS, et see teatis on aluseks arutelule ja annab teavet otsuse tegemiseks ELi 2040. aasta eesmärgi ja järgmise riiklikult kindlaksmääratud panuse kohta, mis tuleb esitada aegsasti enne COP30-t, kooskõlas Pariisi kokkuleppes tulenevate kohustustega ja ülemaailmse kokkuvõtte tulemustega, et näidata eeskuju, tuginedes heitkoguste vähendamise eesmärgile, mille kohta teeb ettepaneku komisjon ja milles lepatakse kokku kooskõlas ELi sisemenetlustega; valmistades samal ajal ette selle eesmärgi saavutamist hõlbustavaid eeltingimusi; KUTSUB samuti teisi rahvusvahelisi partnereid, eelkõige suuri heite suurtekitajaid ÜLES suurendama oma ambitsioone, et suunata maailm trajektoorile, mis on kooskõlas 1,5 °C temperatuurieesmärgiga;

31. RÕHUTAB, kui oluline on stabiilne ja prognoositav poliitikaraamistik, et tagada selgus investoritele, sealhulgas ettevõtjatele, kodanikele ja poliitikakujundajatele, ning et on vaja võtta õigeaegselt vastu otsus 2040. aasta vahe-eesmärgi kohta kooskõlas Euroopa kliimamäärusega, Pariisi kokkuleppest tulenevate kohustustega ja 1,5 °C temperatuurieesmärgiga, võttes arvesse ülemaailmse kokkuvõtte tulemusi; Tervitab kaheksanda keskkonnavalase tegevusprogrammi vahekokkuvõtet; RÕHUTAB, et Euroopa roheline kokkuleppe järel vastu võetud õigusaktide edasine rakendamine on otsustav, et saavutada kaheksanda keskkonnavalase tegevusprogrammi esmatähtsad eesmärgid ja võtta arvesse sotsiaal-majanduslikku mõju tundlikele sektoritele;
32. Kordab, et rahvusvaheline tegevus tugeva reeglitel põhineva mitmepoolsuse kaudu on oluline kliimamuutustega edukaks tegelemiseks kogu maailmas; Tuletab meelde nõukogu 18. märtsi 2024. aasta järeldusi ELi roheline diplomaatia kohta¹ ning Kinnitab sellega seoses TAAS võetud kohustust teha tihedat koostööd rahvusvaheliste partneritega aktiivse Euroopa keskkonna-, kliima- ja energiadiplomaatia kaudu, et kiirendada ülemaailmset õiglast ja kaasavat üleminekut;
33. Toonitab, kui oluline on tõhus koostöö arenguriikidega, sealhulgas kõigist allikatest pärineva suutlikkuse suurendamise ning tehnilise ja rahalise abi kaudu, et tegeleda kliimamuutustest ja nende mõjust tulenevate väljakutsetega ning tagada kliimanetraalsele ja vastupanuvõimelisele majandusele üleminekust saadav kasu;
34. Võtab teadmiseks IPCC järeldused, mille kohaselt kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimeline areng lõimib kohanemise ja leevendamise, et edendada kestlikku arengut kõigi jaoks, mida võimaldab tihedam rahvusvaheline koostöö; RÕHUTAB, et CO₂ heidet piiravad leevendusmeetmed koos muude kasvuhoonegaaside heite olulise vähendamisega vähendavad soojenemise kiirust ja ulatust, suurendades tõhusust ja planeerimisvõimet; Toonitab, et kliimamuutuste suurem kiirus ja ulatus suurendavad kohanemispiiride ületamise tõenäosust, RÕHUTAB seega, et kliimamuutuste leevendamine ja nende kohanemine on kliimamuutustega võitlemisel teineteist täiendavad ja olulised, ning Kutsub tungivalt üles üleilmsele põhjalikule, kiirele ja püsivale heitkoguste vähendamisele, et meie kohanemisvõime säilitamiseks saavutada vähemalt CO₂ nullnetoheide, mis on kooskõlas 1,5 °C stsenaariumidega;

¹ Dok 7865/24.

35. TUNNISTAB, et kliimamuutustega seotud kohanemisvõime suurendamine, vastupanuvõime kasvatamine ja haavatavuse vähendamine on järjest olulisem, ning RÕHUTAB terviklike, kaasavate ja tõhusalt rakendatud riiklike kohanemisstrateegiate ja -kavade kesket rolli; KUTSUB kõiki osalisi ÜLES tegema suuremaid jõupingutusi, et integreerida kliimamuutustega kohanemine ja vastupanuvõime asjakohastesse ja olemasolevatesse poliitikavaldkondadesse, sektoritesse, programmidesse ja tegevustesse, kuna need jõupingutused on järjest suurenevate kliimamuutustest tulenevate ohtude vastu võitlemisel üliolulised; TOONITAB ELi toetust rahvusvahelisele kliimakerksusele ja valmisolekule, poliitikameetetele ja stiimulitele, mille eesmärk on edendada kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisi investeeringuid, ning sihipärast toetust partnerriikidele, eelkõige tegevuste puhul, mis aitavad rakendada kohanemispoliitika tsükli eri etappe (riskihindamine, kavandamine, rakendamine, seire, hindamine ja õppimine);
36. RÕHUTAB, et terviklik kliimariskide juhtimine on keskse tähtsusega, et suurendada pikaajalist kliimakerksust ning vältida, minimeerida ja käsitleda kliimamuutuste negatiivse mõjuga seotud kahju ja kahjustusi; RÕHUTAB, et EL ja selle liikmesriigid teevad jätkuvaid jõupingutusi, et ennetada ja vähendada kliimamuutustest tulenevaid riske nii kodu- kui ka välismaal, mis kajastub kõigi liikmesriikide kohanemisstrateegiate ja -kavade koostamises ja rakendamises ning Euroopa kliimamuutustega kohanemise missiooni toetamises ja ELi kliimamuutustega kohanemise strateegia rakendamises; TERVITAB Euroopa kliimariskide hinnangut ja komisjoni teatist kliimariskide juhtimise kohta, mis toetavad kohanemisega seotud poliitiliste prioriteetide kindlaksmääramist Euroopas ja poliitika väljatöötamist kliimatundlikes sektorites, ning VÕTAB suure murega TEADMISEKS nendes sisalduvad järeldused otsese ohu ja riskide kohta, mida kliimamuutused kujutavad kodanikele, finantssüsteemile ja kogu majandusele, ning et paljud tuvastatud riskid on jõudnud kriitilisele tasemele ning nõuavad kiiret ja otsustavat tegutsemist;

37. TOONITAB, et ülemaailmse temperatuuri tõusu piiramine 1,5 °C-ga on oluline, et vältida, minimeerida ja käsitleda kliimamuutuste negatiivse mõjuga seotud kahju ja kahjustusi; KORDAB ELi kindlat pühendumust tõhustada tegevust kahju ja kahjustuste ärahoidmiseks, minimeerimiseks ja käsitlemiseks kooskõlas Pariisi kokkuleppe artikliga 8; RÕHUTAB, et kahjule ja kahjustustele reageerimiseks ei ole ühteainsat vahendit ning et tuleb tugevdada paljusid meetmeid, samal ajal kui kahjule ja kahjustustele reageerimise olemasolevate ja uute meetmete koostoimet ja sidusust parandatakse kogu maailmas;
38. TUNNUSTAB Dubais ja pärast seda antud lubadusi alustada kahjule ja kahjudele reageerimise fondi kasutuselevõtmist; sellega seoses PEAB TERVITATAVAKS fondi nõukogu tööd nimetatud fondi juhtimise ja institutsioonilise korralduse õigeaegseks lõpuleviimiseks; RÕHUTAB, et fond peab töötama sidusalt rahastamiskorraga, kasutades olemasolevaid mehhanisme, nagu kliimamuutuste tagajärgedest tingitud kahju ja kahjustuste käsitlemise Varssavi rahvusvaheline mehhanism, selle täitevkomitee ja Santiago võrgustik; RÕHUTAB, kui oluline on uue rahastamiskorra, sealhulgas fondi kiire kasutuselevõtmine olemasolevas ja uues tegutsemiskeskkonnas, et toetada kliimamuutuste kahjuliku mõju suhtes eriti haavatavaid arenguriike, ning jätkata vabatahtlikkuse alusel toetuse andmist mitmesugustest rahastamisallikatest, sealhulgas riiklikest, era- ja uuenduslikest allikatest saadavaid toetusi ja sooduslaene; lisaks KUTSUB ÜLES kõiki asjakohaseid algatusi ja institutsioone, näiteks mitmepoolseid arengupanku, rahvusvahelisi finantsasutusi, kliimafonde, ÜRO ameteid, kahepoolseid asutusi ja muid asjaomaseid sidusrühmi oma volituste piires tegelema kahju ja kahjustustega ning toetama neid jõupingutusi sidusal ja koordineeritud viisil;

39. TUNNISTAB, et kliimameetmete avaliku sektori rahastamine, sealhulgas kliimameetmete rahvusvaheline rahastamine, on endiselt kriitilise tähtsusega, et toetada haavatavaid riike ja kogukondi, eriti neid, keda kliimamuutused mõjutavad ebaproportsionaalselt, eelkõige vähim arenenud riikides ja väikestes arenevates saareriikides, sealhulgas kohanemiseks; TOONITAB, kui oluline on kasutada ametlikku arenguabi tõhusalt ja katalüütiliselt, et võtta kasutusele vahendeid muudest allikatest; RÕHUTAB, et paljudel arengumaadel on endiselt probleeme kliimamuutuste rahastamisele juurdepääsul, eelkõige neil, kelle suutlikkus on märkimisväärselt piiratud, ning et selliste probleemide lahendamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et ambitsioonikate riiklikult kindlaksmääratud panustega arengumaad saaksid kiirendada oma kliima- ja energiaalaseid üleminekuid ning tugevdada riigi kliimakerksust;
40. VÄLJENDAB HEAMEELT selle üle, et eraldades ja võttes kasutusele 115,9 miljardit USA dollarit 2022. aastal, saavutasid arenenud riigid ühise 100 miljardi USA dollari eesmärgi arengumaade kliimameetmete rahastamiseks, mis on seotud oluliste leevendusmeetmete ja rakendamise läbipaistvusega; TULETAB sellega seoses MEELDE ELi ja selle liikmesriikide märkimisväärselt panust ning KINNITAB TAAS oma pühendumust nimetatud eesmärgi jätkuvale saavutamisele kuni 2025. aastani; KORDAB TAAS ka võetud kohustust veelgi suurendada sünergia kliimameetmete, elurikkuse ja kestliku maa majandamise kavade rahastamise vahel; TUNNISTAB vajadust teha kindlaks olemasolevad, uued ja uuenduslikud rahastamisallikad, sealhulgas fossiilkütuste sektorist, ning kasutada neid, et toetada kõige haavatavamaid riike kliimamuutuste leevendamisel ja nende suhtes vastupanuvõime suurendamisel; TUNNISTAB samuti vajadust veelgi parandada kliimameetmete rahastamise sooteadlikkust;
41. TUNNISTAB, et vastupanuvõime ja kliimamuutustega kohanemise võime suurendamiseks on oluline suurendada rahastamist; KINNITAB TAAS ELi ja selle liikmesriikide otsustavust reageerida tungivale vajadusele kahekordistada 2025. aastaks arenenud riikide ühist kliimameetmete rahastamist arengumaade jaoks, võrreldes 2019. aasta tasemega; RÕHUTAB rahvusvahelise soodusrahastamise ja riikliku avaliku sektori rahastamise määravat rolli kohanemispüüdluste toetamisel ja tugevdamisel nõuetekohase kavandamise, plaanimise ja eelarvestamise abil, mis parandab juurdepääsu erasektori rahastamisele ja erasektori rahastamise kasutamist;

42. KORDAB, et Pariisi kokkuleppe oluline eesmärk on viia ülemaailmsed rahavood vastavusse liikumisega vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu suunas; RÕHUTAB, et see nõuab ülemaailmseid ja kiireloomulisi meetmeid, mis hõlmavad rahvusvahelise finantsstruktuuri jätkuvat ja kiirendatud reformi; KORDAB, et avaliku sektori rahastamine üksi ei suuda tagada rahastamise taset, mida on vaja kliimanetraalse ja vastupanuvõimelise maailmamajanduse saavutamiseks ning et eduka ja õiglase ülemineku jaoks on hädavajalik võtta kasutusele erasektori ja uuenduslikud kliimameetmete rahastamise allikaid; RÕHUTAB, et erainvesteeringud peavad moodustama suurima osa vajalikest investeeringutest rohepöördesse, ning TUNNISTAB, et sellised jõupingutused hõlmavad riigisiseste ja rahvusvaheliste finantsüsteemide ühtlustamist kõigis riikides, et suunata avaliku ja erasektori rahastamisvood kliimat kahjustavatelt heitemahukatelt tegevustelt vähese kasvuhoonegaaside heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele arengule; RÕHUTAB vajadust kaasata erasektor mastaapselt tõhusate ja usaldusväärsete poliitikaraamistike kaudu, millega suudetakse kõrvaldada turutõrked ja muud takistused investeeringute suurendamiseks; INNUSTAB kõiki osalisi tõhustama läbipaistvat ja usaldusväärset aruandlust kliimameetmete jaoks eraldatud ja kasutusele võetud avaliku ja erasektori rahaliste vahendite kohta ning TUNNISTAB sellega seoses vajadust edendada rahastamisvoogude vastavusse viimise rakendamist, järelevalvet ja jälgimist ning anda turuosalistele järjepidevat, võrreldavat ja usaldusväärset teavet; VÕTAB sügava murega TEADMISEKS, kui suures mahus toetatakse erasektori rahastamisega tegevusi, mis ei ole kooskõlas Pariisi kokkuleppega, eelkõige fossiilkütuste sektoris, ning kui palju on endiselt kasutusel kahjulikke stiimuleid, hoolimata Glasgow's kokku lepitud otsusest nende järkjärgulise lõpetamise kohta ja Pariisis kokku lepitud otsusest finantsvoogude kooskõlastamise kohta kooskõlas artikli 2 lõike 1 punktiga c, milles muu hulgas nõutakse fossiilkütuste taristusse tehtavate investeeringuvoogude ülemaailmset vähendamist, tunnistades samal ajal vajadust teatavate investeeringute järele, sealhulgas selleks, et taristu kasutusotstarbe ja taristu tulevikukindlaks muutmine oleks kooskõlas 1,5 °C stsenaariumiga; VÕTAB TEADMISEKS IPCC järeldused, et avaliku ja erasektori rahastamisvood fossiilkütuste jaoks on endiselt suuremad kui kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise jaoks;

43. INNUSTAB mitmepoolseid arengupanku ja teisi rahvusvahelisi finantsasutusi oma volituste piires suurendama jõupingutusi, et toetada ülemaailmse kokkuvõtte tulemuste rakendamist, sealhulgas erasektori kliimameetmete rahastamise suurendamisega ja selliste meetmete kasutamise, millega parandatakse soodsat keskkonda kliimamuutustega seotud rahastamise tõhusa kasutuselevõtu tagamiseks, ning viima oma strateegiad, tegevused ja investeeringud kooskõlla Pariisi kokkuleppe eesmärkidega, sealhulgas viies rahvusvahelise finantsstruktuuri laiema reformi raames läbi vajalikud reformid, et viia kõik rahastamisvood kooskõlla liikumisega vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu suunas, samuti selleks, et jätkuvalt suurendada kliimameetmete rahastamise ulatust ja tõhusust ning lihtsustada sellele juurdepääsu; VÄLJENDAB HEAMEELT mitmepoolsete arengupankade jätkuvate jõupingutuste üle suurendada kliimameetmete rahastamise kasutuselevõttu, viia laenud ja tegevus kooskõlla Pariisi kokkuleppe eesmärkidega ning arendada edasi oma ühist lähenemisviisi kliimamuutustega seotud rahastamise väljundite ja tulemuste jälgimisele ja aruandlusele, samuti Pariisi kokkuleppega vastavusse viimist käsitlevat mitmepoolsete arengupankade ühist metoodikat, G20 kapitali adekvaatsuse raamistiku läbivaatamist ja muid strateegiaid, mille on kehtestanud mitmed peamised mitmepoolsed arengupangad, sealhulgas eestvedajatest Euroopa Investeeringuspank, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank ja Maailmapanga Grupp, ning KUTSUB ÜLES neid kiiresti rakendama; RÕHUTAB mitmepoolsete arengupankade olulist rolli taastuvate energiaallikate ja energiatõhususe ülemaailmsete eesmärkide saavutamisel 2030. aastaks, et aidata kaasa fossiilkütustest loobumisele õiglasel ja võrdsel viisil, mis võimaldab suurendada investeeringute osakaalu arenguriikides ja tärkava turumajandusega riikides;
44. PEAB TERVITATAVAKS, et ülemaailmses kokkuvõttes tunnustatakse valitsuste, keskpankade, kommertspankade, institutsionaalsete investorite ja muude finantssektori osaliste rolli kliimaga seotud finantsriskide hindamise ja juhtimise parandamisel, tagades või parandades juurdepääsu kliimameetmete rahastamisele kõigis geograafilistes piirkondades ja sektorites, ning RÕHUTAB vajadust uurida uuenduslikke võimalusi kliimameetmete soodusrahastamise allikate laiendamiseks, sealhulgas CO₂ hinnastamine ja maksud kliimameetmete rakendamiseks, mis võimaldab vähendada kahjulikke stiimuleid; PEAB TERVITATAVAKS tööd, mida on tehtud võla, looduse ja kliima teemalise ülemaailmse eksperdiülevaate ning Pariisi inimeste ja planeedi pakti raames;

45. RÕHUTAB CO₂ hinnastamise tõhusust heitkoguste vähendamisel, keskkonnahoidlike investeeringute stimuleerimisel ning energia- ja tööstussektori samaaegsel ümberkujundamisel, nagu näitab ELi heitkogustega kauplemise süsteem; KUTSUB partnereid ÜLES tegema ELiga koostööd, et töötada välja ülemaailmne lähenemisviis CO₂ hinnastamise suhtes, TOETAB ja JULGUSTAB seda, et kõik jurisdiktsioonid võtavad kasutusele omaenda CO₂ hinnastamise mehhanismid või parandavad neid, rõhutades nende potentsiaali suurendada tulusid riiklikult kindlaksmääratud panuste rakendamise toetamiseks, muu hulgas viies CO₂-turud kooskõlla algatusega „Pariisi kokkulepet järgivad CO₂-turud“, ning osaledes rahvusvahelistes algatustes nagu rahandusministrite kliimaeesmärkide koalitsioon, Bridgetowni algatus ja Nairobi kliimadeklaratsioon; RÕHUTAB, et on vaja võtta meetmeid ülemaailmse CO₂ hinnastamise laiemaks kasutuselevõtuks;

MITTEOSALISTEST SIDUSRÜHMAD NING MUUD RAHVUSVAHELISED ORGANISATSIOONID JA PROTSESSID

46. RÕHUTAB mitteosalistest sidusrühmade, eelkõige kodanikuühiskonna, ettevõtjate, finantsasutuste, linnade ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, põlisrahvaste, kohalike kogukondade, noorte- ja teadusasutuste tegevuse tähtsust ja vajalikkust, sealhulgas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessi raames, ning JULGUSTAB jätkuvat osalemist Pariisi kokkuleppe tõhusas rakendamises ja ülemaailmse kokkuvõtte tulemuste rakendamises, muu hulgas ülemaailmse kliimamuutuste tegevuskava kaudu; RÕHUTAB eelkõige erasektori ja erarahastuse otsustavat rolli; PEAB TERVITATAVAKS ja INNUSTAB kahe kõrgetasemelise eestvedaja intensiivset osalemist kliimameetmete edendamises; VÄLJENDAB HEAMEELT ka liidus asutatud ettevõtjate aktiivse osalemise üle, et pakkuda lahendusi kliimameetmete kiirendamiseks kogu maailmas; TUNNUSTAB kodanikuühiskonna, eriti laste ja noorte tungivaid üleskutseid võtta ambitsioonikamaid kliimameetmeid, võttes arvesse põlvkondadevahelist õiglust, ning vajadust kehtestada sotsiaalselt kasulik ökoloogiline üleminek, milles võetakse arvesse inimeste vajadusi; sellega seoses TUNNISTAB, et kliimameetmete kavandamisel ja rakendamisel on vajalik üldsuse kaasav osalemine, üldsuse juurdepääs teabele ja soodne keskkond aktiivse kaasamise jaoks ning juurdepääs teabele; RÕHUTAB kliimamuutuste alase hariduse, koolituse, üldsuse osalemise ja rahvusvahelise koostöö tähtsust kooskõlas kliimateadlikkuse suurendamise algatusega;

47. KUTSUB kooskõlas ülemaailmse kokkuvõttega ÜLES otsima lahendusi üleminekuks kestlikele elustiilidele, tarbimis- ja tootmismudelitele, sealhulgas ringmajanduse lähenemisviiside kaudu; TUNNISTAB, et nõudlus fossiilkütuste ja energia järele plasti tootmiseks kasvab ja et see on seotud kliimamuutustega ning et plastireostus mõjutab kahjulikult kliimakerksust, inimeste tervist ja ökosüsteeme; KUTSUB ÜLES lõpetama keskkonna reostamist plastiga ja PEAB TERVITATAVAKS valitsustevahelise läbirääkimiskomitee tööd, et sõlmida plastireostuse lõpetamist käsitlev rahvusvaheline õiguslikult siduv lepe;
48. TUNNISTAB kohalike osalejate, sealhulgas kohalike ja piirkondlike omavalitsuste juhtrolli ja vastutust sotsiaalselt õiglaste kliimameetmete kiirendamisel ja laiendamisel; KUTSUB ÜLES leidma lahendusi, mis kajastavad kestlikule eluviisile ning kestlikele tarbimis- ja tootmismudelitele ülemineku tähtsust, ning EDENDAB kodanike tõhusat kaasamist liikumisel sellise eluviisi suunas, sealhulgas ringmajanduse lähenemisviiside kaudu, ning RÕHUTAB vajadust tõhustada koostööd kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja kogukondadega riiklikult kindlaksmääratud panuste, riiklike kohanemiskavade ja strateegiate ning pikaajaliste strateegiate ettevalmistamisel ja rakendamisel;
49. TULETAB MEELDE, et rahvusvahelisest lennundusest ja meretranspordist tulenevaid heitkoguseid tuleb käsitleda tõhusalt ja lõpuks tuleb neid vähendada nullnetoheiteni; PEAB TERVITATAVAKS edusamme, mida Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) on teinud oma läbivaadatud kasvuhoonegaaside strateegias, milles esitatakse suurem ühine eesmärk saavutada rahvusvahelise laevanduse kasvuhoonegaaside nullnetoheide 2050. aastaks või selle paiku, koos soovituslike vahe-eesmärkidega (2030. ja 2040. aastaks). Kasvuhoonegaaside strateegia sisaldab ka uusi eesmärke seoses alternatiivsete kasvuhoonegaaside heiteta või liginullheitega tehnoloogiate, kütuste või energiaallikate kasutuselevõttuga 2030. aastaks; JULGUSTAB IMOd jätkama tööd, et töötada 2025. aastaks välja ja võtta vastu keskpika perioodi meetmed, millega tagatakse strateegia kõigi eesmärkide saavutamine ja mis hõlmavad standardit, millega reguleeritakse laevakütuste kasvuhoonegaaside heite mahukuse järkjärgulist vähendamist, ja merenduse kasvuhoonegaaside heite maksustamise mehhanismi; KUTSUB Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) liikmesriike ÜLES leppima ICAO assambleel 2025. aastal kokku CORSIA ambitsioonitaseme suurendamises kooskõlas selle ülemaailmse pikaajalise eesmärgi saavutamise, et täita Pariisi kokkuleppe eesmärgid;

50. KORDAB, kui oluline on 1,5 °C temperatuurieesmärgi saavutamist silmas pidades säilitada, kaitsta ja taastada loodust ning mere-, magevee-, ranniku- ja maismaaökosüsteeme, sealhulgas suuremate jõupingutustega raadamise ja metsade seisundi halvenemise peatamiseks ja ümberpööramiseks 2030. aastaks ning säilitada ja taastada ookeanide ning ranniku- ja magevee ökosüsteeme, samuti selleks, et säilitada mägiökosüsteeme, nagu on tunnistatud ka ülemaailmses kokkuvõttes, ning TULETAB MEELDE, et ta innustab veelgi tugevdama ookeanipõhiseid kliimameetmeid ning PEAB TERVITATAVAKS ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames peetavat ookeanide ja kliimamuutuste alast dialoogi;
51. RÕHUTAB vajadust tegeleda vee ja kliima vahelise seosega; sellega seoses TULETAB MEELDE nõukogu järeldusi, milles käsitletakse veeküsimusi ELi välistegevuses,² ja Euroopa Ülemkogu järeldusi, milles tunnistatakse vajadust tõhustatud veealase tegevuse järele ELi ja üleilmsel tasandil ning rõhutatakse, kui tähtis on strateegiline lähenemisviis seoses veega kindlustatusega³; TUNNISTAB veeökosüsteemide, eelkõige märgalade ja rannikualade ökosüsteemide keskset rolli kliimamuutuste leevendamisel ja nendega kohanemisel ning vajadust veevarude kaitse, taastamise ja kestliku majandamise järele, ning sellega seoses keskendumist looduspõhiste lahendustele ja ökosüsteemipõhiste lähenemisviisidele, et minimeerida kliimamuutuste negatiivset mõju ja suurendada kohanemisvõimet;
- VÄLJENDAB HEAMEELT ÜRO 2023. aasta veekonverentsi tulemuste, selle veemeetmete tegevuskava ja veekonventsiooni rakendamise üle ning ÜRO kogu süsteemi hõlmava vee- ja kanalisatsioonistrateegia rakendamise üle, muu hulgas integreerides vee- ja magevee ökosüsteemid asjakohastesse ÜRO protsessidesse; TUNNISTAB ruumilise planeerimise keskset rolli kliimamuutustega kohanemisel, nt võttes tegevuste kavandamisel arvesse kliimast tingitud veenappust ja üleujutusriske;
52. MÄRGIB, et äärmuslikud ilmastikutingimused, ilmastikumustrite muutused ja loodusõnnetused on enneolematult sagenenud ja laienenud, kahjustades materiaalselt ja vaimset kultuuripärandit, ning märgib kultuuri ja pärandi jõudu suurendada teadlikkust ja aktiveerida koostöötajate ühiskonna tasandil, et võtta kliimameetmeid, ning PEAB TERVITATAVAKS kultuuripärandi kaitse lisamist Araabia Ühendemiraatide ülemaailmse kliimakerksuse raamistikku.

² Dok 14108/21.

³ EUCO 4/23.